

Rozhodnutí Nejvyššího soudu SSR ze dne 07.08.1979, sp. zn. 5 Tz 57/79, ECLI:CZ:NS:1979:5.TZ.57.1979.1

Číslo: 13/1980

Právní věta: Zásada materiálního posudzovania platí bez výnimky pre všetky okolnosti podmienajúce použitie vyššej tr. sadzby (§ 88 Tr. zák.). Pri kumulácii viacerých okolností podmienajúcich použitie viacerých vyšších tr. sadzieb stupňovite usporiadaných nie je vylúčené uznať, že sú splnené materiálne podmienky okolnosti podmienajúcej použitie prvej zvýšenej tr. sadzby, ale že vzhľadom na všetky okolnosti prípadu nie je podľa § 88 Tr. zák. daný potrebný ešte vyšší stupeň nebezpečnosti činu pre spoločnosť odôvodňujúci použitie aj ďalších zvýšených tr. sadzieb podmienených ďalšími ťažšími následkami. Pri aplikácii § 88 Tr. zák. však treba brať do úvahy všetky okolnosti určujúce stupeň nebezpečnosti činu pre spoločnosť. Skutočnosť, že na spôsobení následkov tr. činnosti sa podieľajú aj iné osoby, sama osebe nemôže znížiť stupeň nebezpečnosti činu pre spol., ak zavinené konanie obvinených bolo podstatnou a hlavnou príčinou vzniku mimoriadne ťažkých následkov tr. činu.

Soud: Nejvyšší soud SSR

Datum rozhodnutí: 07.08.1979

Spisová značka: 5 Tz 57/79

Číslo rozhodnutí: 13

Číslo sešitu: 4-5

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Okolnosti podmienajúce použitie vyšší trestní sazby

Předpisy: 140/1961 Sb. § 88

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbirkový text rozhodnutí:

Č. 13/1980 sb. rozh.

Zásada materiálního posudzovania platí bez výnimky pre všetky okolnosti podmienajúce použitie vyššej trestnej sadzby (§ 88 Tr. zák.). Pri kumulácii viacerých okolností podmienajúcich použitie viacerých vyšších trestných sadzieb stupňovite usporiadaných nie je vylúčené uznať, že sú splnené materiálne podmienky okolnosti podmienajúcej použitie prvej zvýšenej trestnej sadzby, ale že vzhľadom na všetky okolnosti prípadu nie je podľa § 88 Tr. zák. daný potrebný ešte vyšší stupeň nebezpečnosti činu pre spoločnosť odôvodňujúci použitie aj ďalších zvýšených trestných sadzieb podmienených ďalšími ťažšími následkami, prípadne inými okolnosťami.

Pri aplikácii § 88 Tr. zák. však treba brať do úvahy všetky okolnosti určujúce stupeň nebezpečnosti

činu pre spoločnosť. Skutočnosť, že na spôsobení následkov trestnej činnosti sa podieľajú aj iné osoby, sama osebe nemôže podstatne znížiť stupeň nebezpečnosti činu pre spoločnosť, ak zavinené konanie obvinených bolo podstatnou a hlavnou príčinou vzniku mimoriadne ťažkých následkov trestného činu.

(Rozhodnutie Najvyššieho súdu SSR zo 7. 8. 1979 sp. zn. [5 Tz 57/79.](#))

Na základe sťažnosti pre porušenie zákona, ktorú podal minister spravodlivosti SSR v neprospech obvinených, Najvyšší súd SSR zrušil uznesenie Mestského súdu v Bratislave z 2. marca 1979 sp. zn. 4 To 271/78 a Mestskému súdu v Bratislave prikázal, aby vec znova prejednal a rozhodol.

Z odôvodnenia:

Rozsudkom Obvodného súdu Bratislava 1 zo 14. septembra 1978 sp. zn. 3 T 402/78 boli obvinení Ing. M. Ch., Ing. K. Š. a M. U. uznaní za vinných z trestného činu všeobecného ohrozenia podľa § 180 ods. 1, ods. 2 písm. b), ods. 3 písm. a), ods. 4 Tr. zák. na tom skutkovom základe, že 1. obvinený Ing. M. Ch. ako prevádzkovoobchodný námestník podniku cestovného ruchu Javorina v Bratislave, zodpovedný za prevádzku Botela Javorian, hoci najneskôr od 15. októbra 1974 vedel, že v Boteli je chybný naftový sporák, ktorý vzhľadom na zlý technický stav viackrát vybuchol a horel, pričom nezodpovedal ČSR 730769, požiarnym predpisom pre inštaláciu používania vykurovadiel, tieto chyby nenechal odstrániť, resp. sporák vymeniť a v rozpore s uvedenou normou nechal skladovať veľké množstvo nafty v nádržiach Botelu Javorina, keď v kritickom čase tam bolo 24 000 litrov nafty; 2. obvinený Ing. K. Š. ako vedúci Botela Javorina pred začatím prevádzky v roku 1975 nezaistil a neorganizoval požiarnu bezpečnosť v zmysle vyhlášky č. 169/1955 Ú. v., nezabezpečil vykonanie školenia II. stupňa na zaistenie požiarnej bezpečnosti, nevyhotovil poplachový plán závodu a neoprávnene nariadil uzamknúť všetky núdzové východy z vnútorných priestorov lode na palubu; hoci vedel, že v kuchyni sa v dôsledku zlého technického stavu naftového sporáka vytvárajú naftové výpary, neurobil žiadne opatrenia na odstránenie chýb; 3. obvinený M. U. ako technik PZCR Javorina v Bratislave, zodpovedný za technické zariadenie závodov patriacich podniku, hoci najneskôr od 15. októbra 1974 vedel, že naftový sporák v kuchyni Botela Javorina je v zlom technickom stave a vybuchuje, následkom čoho došlo viackrát k menšiemu požiaru, neurobil dostatočné opatrenia na odstránenie chyby a hoci bol povinný na základe dodatku príkazu riaditeľa č. 18/74 dať vykonať opravu naftového sporáka KovoSpracujúcemu podniku mesta Bratislavy ešte pred začatím prevádzky botela v sezóne 1975, neurobil to, ale prikázal údržbárom botela vykonať len bežnú údržbu naftového sporáka, ktorí však chyby neodstránili.

Tým obvinení Ing. M. Ch., Ing. K. Š. a M. U. zapríčinili, že 3. mája 1975 asi o 8.00 hod. vznikol od sporáka požiar lode Botela Javorina zakotvenej na ľavom brehu Dunaja, ktorá celá vyhorela; v čase požiaru sa na lodi nachádzalo najmenej 80 ubytovaných ľudí, z ktorých J. J., M. K. a J. B. uhoreli. PZRC Javorina utrpel škodu vo výške 3 861 273,65 Kčs, vrátane škody na osobnom majetku ubytovaných osôb, ktorú musel uhradiť.

Za to im boli podľa § 180 ods. 4 Tr. zák. uložené nepodmienečné tresty odňatia slobody, a to Ing. M. Ch. v trvaní 12 mesiacov, Ing. K. Š. v trvaní 10 mesiacov a M. U. v trvaní 6 mesiacov, pričom všetci obvinení boli zaradení do prvej nápravno-výchovnej skupiny.

Na základe odvolaní obvodného prokurátora a obvinených rozhodoval vo veci Mestský súd v Bratislave, ktorý uznesením z 2. marca 1979 sp. zn. 4 To 271/78 zrušil podľa § 257 písm. b) Tr. por. a u obvineného U. aj vzhľadom na § 261 Tr. por. prvostupňový rozsudok a z dôvodov § 11 ods. 1 písm. a) Tr. por. a článku 3 rozhodnutia prezidenta republiky o amnestii z 8. 5. 1975 zastavil trestné stíhanie obvinených pre trestný čin všeobecného ohrozenia podľa § 180 ods. 1, 2 písm. a), b) Tr. zák.

Proti tomuto uzneseniu mestského súdu podal minister spravodlivosti SSR v lehote uvedenej v § 272 Tr. por. sťažnosť pre porušenie zákona, v ktorej vytyka porušenie zákona v ustanoveniach § 180 ods. 3 písm. a), ods. 4 Tr. zák. a § 88 Tr. zák. Uvádza, že výsledkami vykonaného dokazovania bolo bezpečne preukázané, že požiar v Boteli Javorina vznikol v kuchyni od naftového sporáka. V dôsledku chýb sporáka a nesprávnej montáže nafta pretekala medzi steny sporáka a do obehového kola ventilátora. Pretečené palivo sa sústreďovalo do týchto priestorov, odparovalo sa v kuchyni bolo sústavne cítiť zápach po nafte. Príčina pretekania nafty bola najmä v tom, že ovládací ventil dobre nestesnil, preto palivo odkvapkávalo, resp. mierne pretekalo do spaľovacej komory a do priestorov medzi steny sporáka, ako to uvádza znalec z odboru vykurovania V. S. Výsledky vykonaného dokazovania jednoznačne preukazujú aj okolnosť, že všetci traja obvinení vedeli, že naftový sporák nie je v poriadku a že pri prevádzke sa na ňom prejavujú rôzne chyby a poruchy, v dôsledku čoho už v minulosti bývalí vedúci pracovníci Botela Javorina uplatňovali požiadavky na výmenu sporáka, resp. na jeho odbornú opravu. Všetci obvinení veľmi dobre vedeli, že Botel Javorina je umiestnený na vode ako plavebné zariadenie; preto bolo treba venovať zvýšenú pozornosť zabezpečeniu protipožiarnej ochrany, včasnému odstraňovaniu príčin požiaru a dôslednému dodržiavaniu všetkých predpisov o protipožiarnej ochrane. Mali sa uskutočniť aspoň minimálne protipožiarne opatrenia a zabezpečiť, aby nafta neunikala voľne mimo sporáka. V kuchyni mali byť umiestnené hasiace prostriedky a pracovníci kuchyne mali byť oboznámení s ich manipuláciou. Zabezpečenie protipožiarnych opatrení bolo o to naliehavejšie, lebo chybný sporák sa nachádzal blízko steny lode, ktorá nebola izolovaná ohňovzdornou látkou. Naopak loď bola čerstvo natretá horľavými látkami.

Všetci obvinení vedeli, že botel bol v roku 1975 uvedený do prevádzky bez predchádzajúcej kontroly pracovníkov Štátnej plavebnej správy v Bratislave. Obvinený Ing. Ch. dal napriek tomu pokyn uviesť botel do prevádzky. Obvinení U. a Ing. Š. vedeli, že pred sezónou 1975, hoci sa na naftovom sporáku prejavovali poruchy, nebola vykonaná údržba a oprava sporáka odbornou organizáciou, ale tento bol iba vyčistený od sadze pracovníkmi R. a V., ktorí inak oprave sporáka nerozumeli.

Na základe vykonaných dôkazov dospel mestský súd zhodne s prvostupňovým súdom k správne mu záveru, že u všetkých troch obvinených je dané kvalifikované zavinenie v zmysle § 180 ods. 1, 2 písm. b) Tr. zák., teda že obvinení zavinili vznik a rozšírenie požiaru preto, že porušili dôležité povinnosti vyplývajúce z ich zamestnania a funkcie a uložené im právnymi predpismi. Pri ďalších právnych úvahách však mestský súd urobil nesprávne a protirečivé závery, najmä v tom smere, že obvinení len formálne naplnili aj znaky prísnejšej kvalifikácie podľa § 180 ods. 3 písm. a), ods. 4 Tr. zák., hoci bolo preukázané, že obvinení zavinili škodu veľkého rozsahu a smrť viacerých osôb.

Zákon bol porušený aj rozsudkom obvodného súdu, keď obvineným uložil trest odňatia slobody pod dolnou hranicou zákonnej trestnej sadzby bez použitia mimoriadneho zmierňovacieho ustanovenia § 40 Tr. zák.

Najvyšší súd SSR preskúmal podľa § 267 ods. 1 Tr. por. správnosť výrokov napadnutého uznesenia, ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo a zistil, že zákon bol porušený v prospech obvinených.

Na základe vykonaného dokazovania bol skutočný stav veci dostatočne objasnený. Treba len dodať, že obvinený M. U. vo svojej výpovedi uviedol, že nevidel technickú dokumentáciu k naftovému sporáku a nevedel uviesť, či sporák vyhovoval našim normám, lebo nepozná normy o prevádzke takýchto sporákov. Pritom za činnosť technických zariadení zodpovedá prevádzateľ, ktorý musí dodržiavať príslušné štátne nory. To vyplýva aj z výpovede Ing. V. Č. Z listu Kovo spracujúceho podniku mesta Bratislavy vyplýva, že ich podnik neopravuje a ani v minulosti neopravoval sporáky vykurované naftou; nevedia ktorá firma opravuje takéto sporáky. Napriek tomu bol vydaný príkaz riaditeľa dať vykonať opravu naftového sporáka Kovo spracujúcemu podniku mesta Bratislavy; aj to svedčí o tom, že zodpovední pracovníci podniku nemali potrebné vedomosti o prevádzke o opravách naftového sporáka, hoci to bolo ich povinnosťou.

Pokiaľ ide o kvalifikáciu konania obvinených, dospel mestský súd k záveru, že u všetkých troch obvinených je daná kvalifikácia podľa § 180 ods. 1, 2 písm. b) Tr. zák.; uznal teda, že obvinení porušili dôležitú povinnosť vyplývajúcu z ich funkcie a uložení im podľa zákona. Ďalej sa uvádza v dôvodoch uznesenia mestského súdu, že v príčinnej súvislosti s požiarom vznikli obzvlášť ťažké a nenapraviteľné následky. Nielen že bola spôsobená škoda značne prevažujúca škodu veľkého rozsahu, ale bola spôsobená aj smrť viacerým osobám. Teda u všetkých troch obvinených sú formálne naplnené aj znaky prísnejšej kvalifikácie podľa § 180 ods. 3 písm. a), ods. 4 Tr. zák. V ustanovení § 88 Tr. zák. sa súdu ukladá povinnosť skúmať a hodnotiť nielen formálne znaky prísnejšej kvalifikácie, ale aj materiálne znaky z aspektov § 3 ods. 4 Tr. zák. a prihliadnúť na okolnosť, ktorá podmieňuje použitie vyššej trestnej sadzby, len vtedy, keď pre svoju závažnosť podstatne zvyšuje stupeň nebezpečnosti trestného činu pre spoločnosť. Treba teda skúmať a hodnotiť formu a mieru zavinenia, príťažujúce a poľahčujúce okolnosti, osobu páchatela, spôsob spáchania činu a pod. Výsledky dokazovania ukázali, že práve tieto okolnosti vyznievajú podľa mestského súdu v prospech obvinených a sú takého charakteru, že vylučujú použitie kvalifikáciu podľa § 180 ods. 3, 4 Tr. zák. V tejto súvislosti upozorňuje na to, že pôvodný majiteľ lode ČSPD Bratislava urobil do plavebného zariadenia rôzne prevádzkové a technické zásady. Okrem iného vymenil pôvodný sporák, ktorý bol na pevné palivo. V čase používania lode podnikom Javorina uskutočnili pracovníci Štátnej plavebnej správy v Bratislave niekoľko prevádzkových a technických prehliadok, ale nezistili poruchu sporáku. Stav zabezpečovania a dodržiavania protipožiarnych opatrení na lodi kontrolovali aj pracovníci Mestskej inšpekcie požiarnej ochrany v Bratislave, ale ani tí nezistili poruchu sporáka. Pracovníci Štátnej plavebnej správy zistili pri kontrole, že loď je v prevádzke bez predchádzajúcej prevádzkovej kontroly, no napriek tomu ďalšiu prevádzku nezastavili. Bolo preukázané, že v podniku Javorina sa nevenovala patričná pozornosť a starostlivosť dodržiavaniu predpisov o požiarnej ochrane. Mestský súd uvádza aj to, že zlý technický a bezpečnostný stav plavebného zariadenia pred sezónou v roku 1975 bol a musel byť známy i ďalším vedúcim a zodpovedným pracovníkom podniku Javorina, okrem iného aj riaditeľovi podniku, technickému námestníkovi, ekonomickému námestníkovi a ďalším. Obvinení žili pred spáchaním činu riadnym životom pracujúceho človeka a od spáchania činu plynuli skoro 4 roky. Aj v tomto čase všetci traja obvinení riadne žili a pracovali a obvinený U. medzičasom pomerne vážne ochorel. Tieto skutočnosti podstatne znižujú mieru zavinenia obvinených na spáchaní trestného činu a stupeň nebezpečnosti trestného činu pre spoločnosť. Preto s prihliadnutím na ustanovenie § 88 Tr. zák. mestský súd právne kvalifikoval konanie obvinených len podľa § 180 ods. 1, 2 písm. a), b) Tr. zák. Tento trestný čin však podlieha amnestiálnemu rozhodnutiu z 8. mája 1975, a preto v zmysle článku 3 tohto rozhodnutia trestné stíhanie zastavil.

Mestský súd teda na jednej strane uznal, že sú splnené podmienky § 88 Tr. zák., keď dospel k záveru, že obvinení naplnili svojim konaním skutkovú podstatu trestného činu podľa § 180 ods. 1, 2 písm. a), b) Tr. zák., teda aj podľa vyššej trestnej sadzby v zmysle § 180 ods. 2 Tr. zák. Zároveň však vyslovil názor, že nie je splnená materiálna podmienka v zmysle § 88 Tr. zák. pre použitie vyšších trestných sadzieb aj podľa § 180 ods. 3 a 4 Tr. zák. Takýto postup síce nie je zásadne vylúčený, ale treba, aby mal podklad v náležite zistenom a tomu zodpovedajúcom stupni nebezpečnosti činu pre spoločnosť. Isteže nemožno neprihliadnúť na to, že na vzniku požiaru sa podieľajú aj iné osoby, resp. že sú tu aj iné skutočnosti, existujúce mimo vôle obvinených, no na druhej strane treba skúmať, či aj napriek týmto okolnostiam sú splnené podmienky pre použitie vyššej trestnej sadzby podľa § 180 ods. 3 písm. a), ods. 4 Tr. zák. Treba vychádzať z toho, že každé konanie nie je rovnako dôležitou príčinou následku. Konanie môže vyjadrovať rôzne stupne spôsobenia následku. V danom prípade práve obvinení vzhľadom na svoje postavenie a funkciu boli povinní konať tak, aby pri prevádzke Botelu Javorina nevzniklo nebezpečie škody a ujmy na zdraví a v tejto súvislosti dodržať všetky povinnosti vyplývajúce z predpisov o zabezpečení a organizácii protipožiarnej ochrany, ktoré sú správne citované v rozhodnutiach obvodného i mestského súdu. Pritom aj mestský súd dospel k záveru, že všetci obvinení porušili dôležitú povinnosť vyplývajúcu pre nich z ich postavenia, funkcie a uložení im zákonom. Obvinení pred vznikom požiaru zanedbali svoje povinnosti a zanedbanie týchto

povinností malo za následok vznik požiaru. Je nesporné, že škoda, ktorá vznikla, mnohonásobne prevyšuje škodu predpokladanú v ustanovení § 180 ods. 3. písm. a) Tr. zák., a že nastala smrť troch osôb, teda viacerých osôb, ako to predpokladá ustanovenie § 180 ods. 4 Tr. zák. Tieto následky sú tak závažné, že podstatne zvyšujú stupeň nebezpečnosti trestného činu pre spoločnosť. Preto podľa názoru Najvyššieho súdu SSR sú v danom prípade u všetkých obvinených splnené podmienky § 88 Tr. zák. aj vo vzťahu k § 180 ods. 3 písm. a), ods. 4 Tr. zák.